

THREE QUEENS

1 Elizabeth: The Golden Age

In Shekhar Kapur's first film *Elizabeth* (1998), Queen Mary Tudor, known as Bloody Mary because she was a Roman Catholic who executed many Protestants, asks her half sister Elizabeth: "Why don't you confess your crimes against me?". "But I have committed none" Elizabeth answers. "Then you stink with sincerity. I think you're a consummate actress!" And Queen Mary Tudor was right: Elizabeth was a talented actress indeed and so is Australian Cate Blanchett, who plays the role of the Virgin Queen in both films.

Elizabeth I (1998)

Cate Blanchett starred as *Elizabeth I* (1998) who in 1558, at the age of 25, took the throne of a Catholic country, declared it Protestant, escaped assassination attempts by the French and the Spanish, challenged the pope, liquidated her rivals and in genuine Corleone style ruled for 45 years. She succeeded, the film demonstrates, by learning on the job, growing from a naive girl to a clever strategist who picked her advisers well and ignored them when they constantly advised her to marry: "I will have one mistress here! And no master!" And that's the reason why she was known as the Virgin Queen. A virgin with three famous lovers in her life: Robert Dudley, the Earl of Leicester, her childhood lover, Walter Raleigh, her alleged mid-life lover and Robert Devereux, Earl of Essex, who was in his early 20s when Elizabeth, in her mid-50s, fell in love with him.

Elizabeth's romantic love affair with her childhood friend Robert Dudley, whom she later made the Earl of Leicester, was the love story Kapur needed in his first film *Elizabeth* (1998). Although Elizabeth was a hard-working monarch, like her father Henry VIII she had a great appetite for entertainment. She enjoyed dancing especially the Volta, in this film accompanied by music of Renaissance Flemish composer Tielman Susato (1500-1562) from Antwerp, whose music was in dance rhythm, more for the 'street' than for the aristocracy. She also loved hunting and horse riding. Whatever she did, Leicester was usually nearby. He was given a

bedroom near hers, and rumours about the nature of their relationship were everywhere. When Leicester secretly got married, this enraged the queen, but she forgave him and he remained her favourite until his death.

Love stories

Love stories seem to be the only way to treat history in movies. Even when they made a film like *Mrs Brown* (1997) with Judy Dench in the role of that other famous queen, Victoria, Victoria's relationship with her bearded servant, the Scotsman John Brown, provided the main plot. In her mid-50s Elizabeth fell in love with Robert Devereux, Earl of Essex. Essex was in his early 20s, good-looking, and extremely arrogant. Although he reigned as the queen's favourite for many years, he did not always show Elizabeth the respect she demanded. She repeatedly appointed him to military posts, despite his growing record of irresponsibility. Once, when Elizabeth slapped him during an argument, Essex threatened to draw his sword on her. Elizabeth sent him to Ireland to suppress a rebellion; but Essex ignored the queen's orders. When he defied her by returning to England without permission, Elizabeth put him under house arrest. After his release Essex attempted to lead an uprising against the queen, and the heartbroken Elizabeth had no choice but to sentence him to death. Essex was executed in 1601. After his death, Elizabeth used to sit in the dark, 'sometimes with shedding tears to bewail' as her servants noticed. No doubt this tragic love affair will be the central theme of Shekhar Kapur's third film of the Elizabeth trilogy.

Elizabeth: The Golden Age

But what about her alleged love affair with the dashing explorer and notorious pirate Walter Raleigh? It is the backbone of Kapur's sequel to *Elizabeth* (1998) entitled *Elizabeth: The Golden Age*, with the remarkable Cate Blanchett in the title role again. Sequels to historical films or biopics are uncommon, especially if their primary audience are not teenagers. Kapur evidently had problems squeezing Elizabeth's entire life into one movie. Hence this sequel he made almost ten years later. Shekhar Kapur could not call this film *Elizabeth II* for obvious reasons but gave it the misleading title *Elizabeth: The Golden Age*. Elizabeth's 'golden age' was still to follow this period and will no doubt be the subject of the third film of the trilogy about the Virgin Queen.

In *Elizabeth: The Golden Age* the queen has matured. When we last saw her, it was 1558 (in 1998) and she had just completed her transformation from girl monarch to royal icon. The transformation that took place in Kapur's first *Elizabeth* seemed to stem from two wise decisions: remaining unmarried and switching to kabuki makeup. One of her mottos was "video et taceo", "I see but say nothing", a strategy, viewed with impatience by her counsellors, which often saved her from political and marital misalliances.

Cate Blanchett: the film's chief asset

Elizabeth: The Golden Age gives us the domineering and always majestic Cate Blanchett as the middle-aged queen, also portrayed at that age by Helen Mirren in the television miniseries *Elizabeth I* (2005) and by Judi Dench in *Shakespeare in Love* (1998). It's about 30 years later, and she's hardly aged a day. Elizabeth was indeed by all accounts a virgin, but in 1585, when the story is set, she would have been over 50 and her virginity more or less settled. The film sidesteps the age issue by making her look young and longing for a man like Raleigh. Commanding the screen much as Elizabeth does her subjects, Cate Blanchett suggests her character's androgynous nature. Her face masked in chalky white powder and wearing elaborate red wigs and long gowns, she's at the height of femininity. But she could also be a man covered in armour riding out to meet her troops encouraging them with the words: "I am resolved, in the midst and heat of the battle, to live and die amongst you all; to lay down for

my God, and for my kingdom, and my people, my honour and my blood, even in the dust.” No wonder she called herself ‘a weak and feeble woman but with the heart and stomach of a king.’ in her famous speech to the Troops at Tilbury! Blanchett is the film's chief asset, picking up where she left off nearly ten years ago. This isn't the star-making turn it was at that time, but it's solid acting by a versatile actress who can do anything, even play Bob Dylan in Todd Haynes' *I'm Not There*!

The Virgin and the Pirate

In 1585 every Catholic in England is a potential assassin. The Pope has declared a holy war against the Protestant queen and her kingdom. The struggle is being led by Spain's King Philip II, Elizabeth's brother-in-law and one-time suitor. Philip II has decided that the best approach is to replace Elizabeth with her cousin, Queen Mary of Scotland (Samantha Morton), who is a Catholic. Failing that, he's ready to send his mighty Armada across the seas and into battle. Meanwhile, Elizabeth is dealing with domestic matters. Her advisor, the faithful Sir Francis Walsingham (Geoffrey Rush), who leads a kind of MI-5 organization to protect the queen, is pressing her to marry. She rejects many appropriate suitors but finds herself drawn to the handsome Walter Raleigh (Clive Owen), who has just returned from the New World with two gifts: the territory of Virginia, which he has named after Elizabeth in honour of her virginity, and tobacco, which she smokes with great delight, potatoes, which he eats with less delight and pirated Spanish gold, which the Spanish ambassador regards with no delight at all.

Elizabeth is very fond of Raleigh, who famously gets her attention by putting his cloak over a puddle for her to walk on. His eyes darting around assessing every situation, Owen shows Raleigh as a born opportunist. He shamelessly flirts with his ruler because he desires her blessing and a portion of the royal fortune to continue to explore the New World. She exposes her vulnerability by asking - really almost pleading - for a kiss. When he obliges, the sexual tension on her part is obvious. Owen plays Raleigh as a combination of a swashbuckling scoundrel and a Renaissance James Bond.

But the queen is amused by his exploits and Raleigh is flattered that she is amused, but that's as far as the romance goes. Raleigh moves on to rip the bodice of Bess Throckmorton (Abbie Cornish), Elizabeth's favourite lady-in-waiting. When the queen finds out Bess is pregnant and the couple has secretly married, she banishes Bess and throws Raleigh in prison.

Soon, however, problems with Mary Queen of Scots and Spain force Elizabeth to make some terrible choices and release Raleigh from prison in order to beat the Spanish Armada. And that's precisely what he does, even dwarfing Francis Drake's confrontation of the Armada with his heroics in the famous 1588 defeat of the Armada, one of the greatest triumphs of Elizabeth's reign.

The Armada's defeat: history distortion

With Raleigh at its centre, commanding ships to be set afire and aimed to ram the Spanish vessels, Spain stood no chance. The way Shekhar Kapur's film tells it, the Spanish Armada's defeat by the British was like the orgasm the Virgin Queen never had. The battle is filmed in a Freudian way: the phallic figurehead of Sir Walter Raleigh's ship is penetrating the Armada's formation, sending Spain's seamen and white horses into the waters of the Thames in a blaze of fire and flying wood. In the distance, from the safety of a mountaintop, Elizabeth appears pleased by the bloodbath, a breeze blowing her nightgown between her legs while Raleigh swings from ropes, brandishes his sword, saves himself by plunging into the sea and proves himself a master swashbuckler. Quite impressive, considering history teaches us that the real Raleigh was actually ashore the whole time helping to organize coastal defences. So the film misrepresents Raleigh pretty badly: he did not single-handedly bring down the Armada but

played no role whatsoever in the sea battle. And far from being the cool, sarcastic and proud character Clive Owen portrays, the real Raleigh, for one thing, was younger than Elizabeth by some nineteen years and was a typical sycophant, acting in his own self interest by flattering and constantly seeking more financial rewards from the queen. He used the money in part for his lavish wardrobe, which included a pair of gem-encrusted shoes worth 6000 pounds. Historians may object to some of the liberties taken but the story retains enough factual backing to keep it from becoming a complete fabrication. The problem with *Elizabeth: The Golden Age* is that Kapur tries to cram too much material into a two-hour time period. Of course, playing fast and loose with history is what happens in many dramatisations of past events in theatre and cinema. It has always been like that since Shakespeare's history plays. We accept these 'histories' in Shakespeare. Why not accept it in biopics?

V for Vatican

The Vatican, however, has condemned this sequel to the 1998 *Elizabeth*. *Elizabeth: The Golden Age* is denounced as an attempt to undermine Christianity and the makers of the film are seen as part of an atheist plot. This condemnation of *Elizabeth - The Golden Age* comes from Professor Franco Cardini. According to Franco Cardini, a historian with close ties with the Vatican, the film profoundly and perversely distorts history: "With the single exception of Mary, Queen of Scots, all the Catholics in the film are twisted, embittered intriguers." Elizabeth's Catholic adversary, King Philip II of Spain, is a sweaty creep, a fanatic who uses his rosary like a weapon and wanders around madly. He is played as a devilish caricature, with a bandy-legged walk, blessing the Armada, denouncing Elizabeth with epithets of 'bastard' and 'whore' and proclaiming Catholicism in a style reminiscent of the Crusaders. He is surrounded by black monks, unending religious hymns and actor Rhys Ifans who turns up as the fanatical Jesuit Robert Reston, parallel to Daniel Craig's assassin priest in the first *Elizabeth*.

Demonising the enemy is deliberately done in a black and white style. Elizabeth is an angel opposed to Philip's devil. Beautifully dressed and noble in behaviour, she grows into the competent stateswoman who is not afraid to put on an armour to support the troops against the Armada, sitting on horseback offering rousing encouragement in the manner of Shakespeare's *Henry V* and then, unearthly in nightdress, roaming the fields and standing, in a long shot, like an angelic icon on the cliffs confronting the enemy, a guardian angel of her soldiers.

Her advisers tell her that every Catholic in the realm is a danger to her, a potential assassin. While the film rightly shows the plots of Philip II of Spain and the Babington attack on Elizabeth, the 'every Catholic' rhetoric is a bit over the top. Fortunately, Elizabeth herself is given some lines which moderate this extremism - although she is also made to say that if the Armada lands it will bring the Inquisition to England. Furthermore, the defeat of the Spanish Armada is portrayed as a shining victory for free thought against the darkness of this Inquisition, of liberty against tyranny. The climax, a lavishly staged destruction of the Spanish Armada, is a crescendo of Church-bashing imagery: rosaries floating amid burning driftwood, inverted crucifixes sinking to the bottom of the ocean, the rows of black priests sinking away in defeat. All this is shown in a visual and sonorous overkill while the camera is circling around the Virgin Queen, after her Armada defeat portrayed as Gloriana, the eternally youthful Faerie Queene of Edmund Spenser's poem.

The main problem with *Elizabeth - the Golden Age*, however, is that it treats an extremely sensitive period in English history in a partisan manner: the aftermath of the excommunication of Elizabeth and the executions of Protestants by Queen Mary as well as the persecution of Catholics by the government, the tensions with Spain, the execution of Mary Queen of Scots and the attack of the Spanish Armada and its defeat. This is all stirring stuff and has been dealt with in various films and television programmes about Elizabeth and

about Mary Queen of Scots but for Catholics the tone of simplistic English patriotism and the blackening - literally in the costumes and the settings - of Catholics is unacceptable.

The end of the trilogy

Can there be a third Elizabeth film? Of course there can. She lived until 1603 and her forty-five years on the throne provided valuable stability for the kingdom and helped forge a sense of national identity. Some of the greatest glories were still ahead of this Virgin Queen, later also called Gloriana, The Faerie Queen or Good Queen Bess and the Elizabethan era became legendary for the seafaring competence of English adventurers such as Francis Drake and above all renowned for the flourishing of English drama, led by playwrights such as Christopher Marlowe and William Shakespeare. Shakespeare was active in London from the 1580s, although it was with Elizabeth's successor, James I, that his company enjoyed its great royal favour. No matter. With the same casual attitude to history as this *Elizabeth: The Golden Age*, we could easily find a title for the next sequel: *Elizabeth in Love with Shakespeare*.

Karel Deburchgrave
(uit e-zine english@pelckmans nr. 01 maart 2008)

2 *The Other Boleyn Girl* (2008)

Het zou een quizvraag kunnen zijn: ‘In de vorige filmrecensie hadden we het nog over de dochter, nu over de moeder. Over wie hebben we het? Juist, over *The Other Boleyn Girl* (2008), de nieuwste film van BBC-regisseur Justin Chadwick die je kan zien als een prequel op Shekar Kapurs twee Elizabethfilms, *Elizabeth* (1998) en *Elizabeth: The Golden Age* (2007). De film sluit echter ook aan bij het rijtje royaltyverfilmingen over het leven van verschillende Britse koningen en koninginnen door de eeuwen heen. *The Other Boleyn Girl* (2008) is gebaseerd op Philippa Gregory’s succesvolle gelijknamige historische roman, in 26 landen uitgebracht, met een recordplage van 1 miljoen exemplaren in Amerika. *The Other Boleyn Girl* (2008) vertelt het verhaal van de twee zussen Boleyn aan het Engelse hof van Hendrik VIII. Mary (Scarlett Johansson) en Anne (Natalie Portman) werden door hun familie onder druk gezet om de aandacht van Koning Henry VIII (Eric Bana) te trekken. Bedoeling was om hem verliefd te laten worden op één van hen om zo status en rijkdom te verwerven voor de Boleyn familie. Eerst had de al getrouwde Koning Henry een affaire met Mary, maar toen zij hem begon te vervelen, maakte hij kennis met Anne, op wie hij tot over zijn oren verliefd werd. De rest is, zoals men pleegt te zeggen, history.

Voyeuristisch

Het is zeker geen toeval dat Peter Morgan, scenarist van *The Other Boleyn Girl* (2008), ook getekend heeft voor *The Queen* (2006) van de Britse cineast Stephen Frears. Het zijn twee films die ons, gewone stervelingen, het gevoel geven een kijkje te mogen nemen achter het gordijn van ‘de Groten der Aarde’. In *The Queen* (2006) gebeurde dat niet alleen in de privékwartieren van Buckingham Palace maar werden we zelfs meegetroond in de slaapkamer

van de regerende koningin. Vermits Anne Boleyn sinds 19 mei 2008 nu toch al 472 jaar dood is, mogen we nu wat verder ‘peepen’ en horen we Anne zelfs vertellen dat haar eega Henry er in bed wel erg vreemde technieken op na houdt om de troonopvolging te verzekeren. ‘And what, dear, might those be?’ vraag je je dan als Jan/Jeanne met de pet af. Nu is dat vleugje pervers voyeurisme je van harte gegund want het is immers een essentieel kenmerk van de biopic. ‘Biography pictures’, zoals men ze graag in het Nederlands noemt, moeten het nu precies hebben van dat voyeurisme en zijn zeer dikwijls erg intelligent opgebouwd rond één en dezelfde scenariotruc: het zoeken naar de gewone sterveling uit de omgeving van die VIP uit de geschiedenis, de schilderkunst, de muziek of de literatuur. Een gewone sterveling met wie wij, het ordinaire plebs, ons gemakkelijk kunnen identificeren zonder in vervoering te geraken wanneer we dan uiteindelijk toch de ‘one and only’ ontmoeten. We duiken dus niet direct met Johannes Vermeer zijn schilderkamer in, maar stoffen eerst met dienstmeid Griet die kamer af in *Girl with a Pearl Earring* (2003). In *Shakespeare in Love* (1998) pennen we niet direct met de Bard *Hamlet* neer, maar repeteren we met Viola, als jongen verkleed, een probeersel, toen nog *Romeo and Ethel, the pirate's daughter* genoemd. En in *Der Untergang* (2004) beleven we Adolf Hitlers twaalf laatste levensdagen vanuit de herinneringen van Traudl Junge, zijn privé-secretaresse.

Je mag ook gerust zo’n Jan/Jeanne publiek uitvinden: *The Last King of Scotland* (2006), ook al van scenarist Peter Morgan, vertelt het verhaal van de Oegandese dictator Idi Amin vanuit het standpunt van zijn Schotse lijfarts, ‘Amin's white monkey’, een fictief personage gebruikt om het verhaal aan op te hangen en dat symbool staat voor de lakse westerse houding ten aanzien van dictators als Amin.

Geschiedenis herschrijven

Wil je geen personages fantaseren, kan je ook een kwakkel verspreiden die jaren later als historische waarheid wordt aanvaard: Salieri heeft Mozart vermoord, althans in de film *Amadeus* (1984). Vraag de gemiddelde student wie Mozart heeft genekt, en die roddel rond Salieri doet zijn werk. Net als Vermeers echtgenote die na *Girl with a Pearl Earring* (2003) voortaan als ellendige feeks zal worden bekeken omdat zij die frêle Scarlett Johansson zo onheus heeft behandeld. En na *Shakespeare in Love* (1998) slaakte menig Shakespearefanaat een zucht van opluchting omdat William dan toch verliefd kon worden op meisjes als Gwyneth Paltrow, weliswaar verkleed als jongen maar liever zo dan andersom. Scenarioschrijver Tom Stoppard moet zeker geweten hebben dan ‘Chickspere’ Oscars oplevert, ‘Shakesqueer’ niet! *Der Untergang* (2004) slaagt er dan weer in, dankzij Traudl Junge, Duitsland en de rest van de wereld te laten kennis maken met een menselijke Hitler: een dierenvriend die ook nog van chocoladetaart houdt en vriendelijk is voor zijn personeel. Een geniale vondst was dat. Door een van de grootste oorlogsmisdadigers uit de wereldgeschiedenis niet als een grotesk monster maar als een man van vlees en bloed te tonen, op een verschrikkelijke wijze toch wel normaal, plaats je Hitler namelijk niet meer buiten de realiteit, en (h)erken je dat het monsterachtige des mensen is, en van alle tijden. Dat niet iedereen tevreden was met die menselijke voorstelling van de Fuhrer, hoeft geen betoog!

Niet tevreden, geld terug

En dat brengt ons dan naar het tweede kenmerk van de biopic: er reclameert altijd wel iemand. Een biopic waarover iedereen tevreden is, bestaat niet. *The Other Boleyn Girl* (2008) illustreert dit perfect. Mary Boleyn is (of was) nu niet direct een naam die op ieders lippen lag. Een door de geschiedenis vergeten zuster van de beroemde Anne Boleyn, daar had ik eerlijk gezegd nog nooit van gehoord. Tot Philippa Gregory dit

godvergeten zusje zonder enige noemenswaardige politieke impact recycleerde voor haar bestseller. Mary is nu ook wel niet de Jeanne publiek zoals Griet in *Girl with a Pearl Earring* (2003), ook vertolkt door Scarlett Johansson en ook gebaseerd op een bestseller en, ja, ook door een vrouw geschreven: Tracy Chevalier. Twee romans die geen Pulitzer prijzen zullen winnen maar toch zeer vakkundig en met kennis van zaken geschreven zijn. Vanzelfsprekend met een vrouwelijke, licht feministische ondertoon: dienstmeid Griet met evenveel artistieke intuïtie als Vermeer en Anne (of the Thousand Days) Boleyn die als machiavellistische machtsfiguur leert dat zij best niet alleen, maar achterop een man te paard de jacht moet leiden. Knap gevonden nietwaar, heren historici, maar, zoals te verwachten bij biopics, hebben diezelfde historici zich meteen geërgerd aan de creatieve vrijheid waarmee dit historische Tudorverhaal benaderd werd, vooral dan omdat men van Anne de oudere zus had gemaakt. Maar zelfs onder academisch geschoolde geschiedschrijvers is men er nog niet uit wanneer Anna Boleyn precies geboren werd en of ze nu ouder of jonger was dan Mary Boleyn. Alleen de sterfdatum van Anna staat wél vast omdat ze op dat moment al geschiedenis had geschreven als koningin en tweede echtgenote van Hendrik VIII. En omdat ze in die hoedanigheid mee verantwoordelijk was voor de breuk met Rome en het begin van de Anglicaanse kerk. Weinig critici hadden oog voor het feit dat zowel Anne als Mary in dit verhaal om beurten de functie van "the other Boleyn girl" vervulden. Men bleef zeuren over het feit dat er geen Britse acteurs de hoofdrol hadden en dat belangrijke figuren aan het Engelse hof, zoals Thomas Cromwell en Thomas More, niet eens werden vermeld. Een soap voor oma's en bakvisjes, deze *The Boleyn and the Beast*, die blijft hangen in de clichés van het kostuumdrama en de karikaturale karaktertekening van de hoofdpersonages: Mary het engeltje, Anne de bitch. Een verhaal dat uitsluitend inzoomt op sensationele thema's als Seks! Verraad! Overspel! Romantiek! Schandaal! en op een ratjetoe van huwelijken, zwangerschappen, miskramen en bevallingen. In plaats van het te hebben over de ontzagwekkende religieuze en politieke implicaties van Henry's escapades toont dit veertig miljoen dollar kostend historisch drama slechts mooie prentjes.

Mooie prentjes? Hoe kan men zo iets beweren? Zelden heb ik een dergelijke keiharde, onromantische 'love story' gezien in zo'n sombere stijl. Het hele production design is verrassend sober, net als het camerawerk: weinig kleurrijke kostuums, enkel natuurlijk licht van een flauw Engels zonnetje, kaarsen en het haardvuur, een beetje met de *Barry Lyndon* look. De Tower ziet er massief uit, maar door het vensterglas kijken we met een troebele blik naar de seksuele politiek in de zestiende eeuw. In de mannencultuur van het Engelse hof hadden vrouwen geen enkele andere functie dan zonen te produceren - ze dienden zich nuttig te maken door dat te doen, en als ze hun job niet naar behoren vervulden, konden de gevolgen catastrofaal zijn. Liefde of affectie hadden niets te maken met het huwelijk. Als de koning met een maîtresse naar bed gaat, dan is dat een daad van politiek. Anne Boleyn wordt hier gezien als misschien de eerste vrouw die deze situatie wist om te draaien, en zich bewust werd van de seksuele macht die ze had over Henry VIII.

Op de acteerpresetaties valt absoluut niets aan te merken. Scarlett Johanssons vertolking doet natuurlijk denken aan die in *Girl with a Pearl Earring* (2003) – frêle maar doeltreffend. Geen verrassing dus dat ze in haar volgende film *Mary Queen of Scots* de titelrol speelt. *Star Wars* actrice Natalie Portman heeft science fiction achter zich gelaten en voelt zich sinds *Goya's Ghosts* (2006) duidelijk thuis in het verleden. Eric Bana speelde vier jaar geleden Hector in *Troy* (2004) en steek nu zijn atletisch lichaam opnieuw in een harnas dat veel meer gestroomlijnd is dan de uitpuilende wapenuitrusting van Koning Henry VIII, vandaag nog steeds te bewonderen in *The Tower*. De Engelsen horen het niet graag, maar deze Australische acteur en zijn twee Amerikaanse collega's ogen erg Engels, net als de Australische Cate Blanchett en de Amerikaanse Gwyneth Paltrow voor hen. En net als de Amerikaanse Anne Hathaway in *Becoming Jane* (2007) van Julian Jarrold. En natuurlijk

heeft ook die biopic de historici en Austen kenners de kast opgejaagd. Je zou voor minder wanneer een cricketspelende Jane Austen zich dolverliefd aan een 'elopement' waagt. Bovendien werd er gefilmd in Ierland, in plaats van het even fotogenieke Hampshire (de 'echte' Jane Austen country), ongetwijfeld omdat Ierland bij de Amerikaanse Academy beter scoort.

En de Britten? Geen Britten te bespeuren volgens heel wat critici, maar die hebben dan naast de grandioze top Shakespeare-acteur en voormalig artistiek directeur van de Globe gekeken: Mark Rylance. Rylance, die jarenlang niet alleen Hamlet op de scène vertolkte maar ook graag allerlei bijrollen voor zijn rekening nam, speelt de rol van Sir Thomas Boleyn, de carrière plannende vader die twee van zijn drie kinderen ziet ten onder gaan door zijn eigen ambitie. Rylance speelt deze delicate rol erg ingetogen en bijzonder introspectief. Net als de Engelse actrice Kristin Scott Thomas, die rol van de moeder Lady Elizabeth Boleyn speelt. Cinefielen zullen het dan weer fijn vinden om in Katherina van Aragon de Spaanse actrice Ana Torrent te herkennen, het Spaanse kindsterretje dat in Carlos Saura's *Cria cuervos* (1976) het liedje *Porqué te vas?* zong, onlangs nog gecovered door Gabriel Rios.

And the winner is...

Nu rest er nog een vraag. Waarom winnen zo veel biopic-acteurs een Oscar: Helen Mirren als Queen Elizabeth, Forest Whitaker als Idi Amin, F. Murray Abraham als Salieri, Gwyneth Paltrow als Viola? Uiteraard heeft dat te maken heeft met het feit dat The Academy voor het merendeel uit acteurs bestaat en die hebben vooral appreciatie voor het imitatietalent van collega's die op het scherm transformeren tot koning of koningin. Biopics hebben dan ook een enorme invloed op het leven van de acteur die het vertolkt. De Zwitserse acteur Bruno Ganz, die in tegenstelling tot veel films over Adolf Hitler, hem niet neerzette als een besnorde bullebak in Lederhosen zoals Chaplins *Great Dictator*, zei in een interview met het Engelse Sight and Sound: 'Playing Hitler is like a cult. It helped me that I am Swiss, not German. I'm not saying that I couldn't have played the part if I had been German, but it was useful to be able to put my Swiss passport between my heart and Mr Hitler. But I could not get to the heart of Hitler because there was none.' Was het louter toeval dat Dame Helen Mirren, die wij als tv-kijker kennen van *Prime Suspect*, de oscar kreeg en uitgenodigd werd door de privésecretaris van de Britse koningin om te komen lunchen op Buckingham Palace; of dat regisseur Stephen Frears, die vroeger opstandige, maatschappijkritische en sociaal geëngageerde Britse films maakte als *My Beautiful Laundrette* en *Sammy and Rosie Get Laid* na *The Queen* voorzitter werd in Cannes 2007?

En wat is nu de pronostiek voor *The Other Boleyn Girl* (2008): wordt het Scarlett Johansson of Natalie Portman, Oscar voor Beste Actrice? Of Mark Rylance voor beste mannelijke bijrol? Of worden die allemaal te licht bevonden als we hun vertolkingen kunnen vergelijken met de Britse televisie adaptatie van 2003 en we de Amerikaanse Boleyntjes eens grondig kunnen toetsen aan hun Britse versie: Jodhi May als Anne en Natasha McElhone als Mary? Zodra de DVD opduikt, doen we dat.

Heart of Darkness

En wanneer gaan wij Belgen onze geschiedenis eens aanpakken? En dan bedoel ik niet de financiële of artistieke perikelen van allerlei officiële of officieuze prinsjes en prinsesjes maar de 'real stuff', de 'Heart of Darkness stuff' waardoor de Pools-Engelse romanschrijver Joseph Conrad zo gefascineerd was, maar waarover wij zelf zo weinig te vertellen hebben. Of lopen we dan het gevaar dat we België niet alleen meer met Antwerpse handjes zullen associëren?

Karel Deburchgrave

(uit e-zine english@pelckmans nr. 02 mei 2008)

3 The Young Victoria

Biopics of biography pictures, zoals men ze graag in het Nederlands noemt, zijn in. Als ik kijk in het filmprogramma van deze week en mij beperk tot de betere biopics dan zie ik de films *John Rabe*, over de Arthur Schindler van China, *Creation*, over Charles Darwin en *Vincere*, over Ida Dalser, de geheime liefde van Benito Mussolini. In de pijn zitten momenteel biografische films over diverse persoonlijkheden als Martin Luther King Jr, Abraham Lincoln, Theodore Roosevelt en Frank Sinatra, Kurt Cobain, Nina Simone, Marilyn Monroe, Liberace, Hugh Hefner, James Brown, Lance Armstrong, Ian Fleming en Milli Vanilli. Het zijn films die ons, gewone stervelingen, het gevoel geven een kijkje te mogen nemen achter het gordijn van ‘de Groten der Aarde’

Moeder, mag 'k eens piepen achter het gordijn?

Denk maar aan *The Queen* (2006) van de Britse cineast Stephen Frears : we kwamen niet alleen in de privé-kwartieren van Buckingham Palace maar werden zelfs meegetroond in de slaapkamer van de regerende koningin Elizabeth II. Geen toeval dat de scenarist van *The Queen* (2006) ook getekend heeft voor *The Other Boleyn Girl* (2008). Vermits Anne Boleyn nu toch al 475 jaar dood is, mochten we hier wat verder ‘peepen’ dan bij de Queen en horen we Anne zelfs vertellen dat haar eega Hendrik VIII er in bed wel erg vreemde technieken op na houdt om de troonopvolging te verzekeren.

Dat vleugje pervers voyeurisme is ons van harte gegund: het is immers een essentieel kenmerk van de biopic. Biopics moeten het precies hebben van dat voyeurisme en zijn zeer dikwijls erg intelligent opgebouwd rond één en dezelfde scenariotruc: het zoeken naar de gewone sterveling uit de omgeving van die VIP uit de geschiedenis. Een gewone sterveling met wie wij, het ordinaire plebs, ons gemakkelijk kunnen identificeren zonder in vervoering te geraken wanneer we dan uiteindelijk toch de ‘one and only’ ontmoeten. Zo beleven we in *Der Untergang* (2004) Adolf Hitlers twaalf laatste levensdagen vanuit de herinneringen van Traudl Junge, zijn privé-secretaresse. In *Vincere* leren we Il Duce kennen via zijn geheime liefde Ida Dalser.

The Kensington System.

En met *The Young Victoria* leren we de jonge koningin Victoria kennen via haar entourage, weliswaar geen ‘doodgewone stervelingen’ uit de omgeving van de VIP, maar dan toch van heel wat minder allooi dan Victoria zelf. Deze entourage bestaat voornamelijk uit haar alles arrangerende moeder en de machtsgeile secretaris/minnaar van haar moeder, sir John Conroy, van wie men beweert dat hij Victoria’s echte vader was. Victoria leeft geïsoleerd en ver weg van het hof van haar oom, koning William IV. Kensington Palace doet dienst als gouden kooi waar het meisje opgesloten zit, zodat sir John Conroy zijn greep op haar kan versterken. Voor de jonge Victoria, in het begin van de film dikwijls achter tralies gefilmd, lijkt Kensington Palace dan ook meer op een gevangenis en ‘The Kensington System’ - de naam van een stel strikte regels opgesteld door Victoria’s moeder, de hertogin van Kent en Sir John Conroy - op een gevangeniscode. Victoria wordt opgevoed als een porseleinen pop: ze wordt geïsoleerd van andere kinderen en mag nooit iets ondernemen zonder haar moeder, Sir John Conroy of haar gouvernante, Louise (later barones) Lehzen van Coburg. Ze mag dus nooit alleen de trap af en iemand moet steevast haar eten voorproeven. Ze leest wat men haar wil laten lezen: de historische roman *The Bride of Lammermoor* van Sir Walter Scott gesitueerd in Schotland tijdens de regering van Queen Anne (1702–1714). Ze luistert naar wat men haar wil laten horen: opera’s van Vincenzo Bellini, *Norma* maar bij voorkeur *I puritani* (*De Puriteinen*), een

opera gesitueerd in Engeland gedurende de troebele jaren van strijd tussen de protestante puriteinen o.l.v. Oliver Cromwell, en de katholieke Stuarts.

Bovendien wordt zij constant getiranniseerd door haar brutale voogd John Conroy, die het op haar macht gemunt heeft. Niet verwonderlijk dat zij direct na haar kroning drie dingen opeist: een uurtje per dag voor zichzelf, de verwijdering van haar bed uit haar moeders kamer en de verbanning van John Conroy. Een ongewoon beeld dus van een koningin die we gewoonlijk kennen als een rustige oude dame met negen kinderen zoals Judi Dench ze vertolkt in *Mrs. Brown* (1997). Actrice Emily Blunt zet hier dus de jonge tienerversie neer van deze koningin, net zoals Romy Schneider het haar voordeed in de Oostenrijkse film *Mädchenjahre einer Königin* (1954).

Virgin versus Mother: we are much amused.

The Young Victoria sluit aan bij het rijtje royaltyverfilmingen over het leven van verschillende Britse koningen en koninginnen door de eeuwen heen: vooral sluit hij aan op Shekar Kapurs twee Elizabethfilms, *Elizabeth* (1998) en *Elizabeth: The Golden Age* (2007), die zich toespitsen op Elizabeth, the Virgin Queen, die haar naam gaf aan The Elizabethan Age, de gouden eeuw van Shakespeare en de opmars van het Britse (anglicaanse) rijk na de overwinning op de Spaanse (katholieke) Armada. Tegenover Elizabeth, the Virgin Queen, staat nu in deze film de jonge versie van Victoria, the Queen mother met haar negen kinderen die later alle koningshuizen van Europa zouden gaan bevruchten, een vrouw die tot het einde van haar leven ter nagedachtenis van haar overleden echtgenoot Albert elke ochtend zijn kleren liet klaarleggen. Ze staat te boek als de langst heersende vorstin van de Britse geschiedenis. Ruim 63 jaar zat de betovergrootmoeder van de huidige Britse koningin op de troon. Victoria gaf haar naam aan The Victorian Age, de eeuw van Charles Dickens en de Industriële Revolutie en regeerde over het grootste ‘Rule, Britannia! Britannia, rules the waves!’-imperium ooit. Koningin Victoria staat vooral symbool voor de preutse klassenmaatschappij van negentiende-eeuws Groot-Brittannië. Wie Victoriaans zegt, associeert het met een tijd van preutsheid en het niet mogen tonen van gevoelens. Veel afbeeldingen van Queen Victoria tonen haar als een oudere, in het zwart geklede vrouw van wie nou niet echt bepaald levensvreugde afstraalt. ‘We are not amused’ is een van haar veel gequoteerde uitspraken, een citaat dat haar desinteresse zou moeten illustreren maar door echte kenners eerder gezien wordt als een reactie op haar negen bevallingen. Het klinkt vreemd maar als moeder van negen kinderen haatte ze zwangerschappen en baby’s. Dat deze oudere matrone ook jong geweest is, vertelt ons deze film. Zij houdt van dansen en muziek, heeft een stormachtige liefdesverhouding met haar neef prins Albert, maar is er zich wel degelijk van bewust dat ze een taak te vervullen heeft als koningin. ‘I will be good.’ is dan ook niet toevallig een andere van haar bekende uitspraken. Net zoals de film *Marie-Antoinette* (2006) van Sofia Coppola met veel visuele flair het verhaal van de Franse koningin vertelt, doet *The Young Victoria* iets vergelijkbaars met de Engelse koningin.

Drie grote verhaallijnen.

Er zijn drie grote verhaallijnen in deze biopic.

De eerste verhaallijn gaat over de reeds vermelde intriges rond de jonge Victoria, haar moeder en haar machtsgeile secretaris, sir John Conroy, die hoopt regent te worden in afwachting van Victoria’s kroning.

De tweede verhaallijn heeft het over een van de vreemdste episodes uit de Britse politieke geschiedenis: de Bedchamber Crisis van mei 1839. Die Bedchamber Crisis ontstond toen premier Melbourne van de Whigs (Labour) wilde aftreden. De nieuwe premier Robert Peel van de Tories (Conservatieven) vroeg Victoria om enkele dochters van Whig-parlementsleden uit haar hofhouding te ontslaan, en te vervangen door dochters van Tories. Victoria weigerde

en deze afwijzing leidde ertoe dat Peel op zijn beurt weigerde een regering te vormen. Melbourne werd gevraagd om aan te blijven als premier, wat hij ook deed.

De jonge koningin was zich nog maar net aan het bevrijden van de negatieve invloed die uitging van haar moeder en haar adviseur Sir John Conroy toen Melbourne Victoria leerde hoe ze met politiek moest omgaan. De twee werden vrienden: Victoria zou ooit gezegd hebben dat ze Melbourne als een vader beschouwde. Melbourne kreeg een eigen appartement op Windsor Castle en geruchten circuleerden dat Victoria met Melbourne, die veertig jaar ouder was dan zij, zou trouwen. Maar Melbournes rol raakte geleidelijk uitgespeeld omdat Victoria meer ging vertrouwen op Prins Albert van Saksen-Coburg-Gotha en zo zie je maar dat het gezegde toen al uitkwam: als twee honden (Sir John Conroy en Melbourne) vechten om Victoria, dan lopen de Belgen (Leopold en zijn weliswaar Duits neefje Albert) er mee heen.

En het is nu precies die derde verhaallijn die zich concentreert op de romance tussen Victoria, de nicht van onze eigenste Leopold I, en haar Duitse neef Prins Albert van Saksen-Coburg-Gotha. Prins Albert wordt door zijn oom, de Belgische koning Leopold, op pad gestuurd om Victoria te veroveren. Zo hoopt koning Leopold, in de film door collega William IV als 'zo glad als een ton vol aal' omschreven, zijn politieke invloedssfeer te vergroten. De eerste ontmoeting tussen Albert en Victoria is dan ook erg gekunsteld. Maar als blijkt dat Albert meer interesse voor het lot van de arme Britten heeft dan haar vriend Melbourne, nochtans leider van de Whigs (Labour) party, ziet zij in (en de rest van het Engels hof) dat Alberts persoonlijkheid die van 'de bankbediende of de natte dweil' ver overstijgt.

Victoria en Albert worden dan het voorbeeld van het 'role reversal'-koppel: zij draagt de kroon, zij vraagt hem ten huwelijk, zij verdient meer dan hij. Hij beschermt haar wel met zijn lichaam tijdens Edward Oxfords aanslag op Victoria's leven, maar van verwondingen is in de geschiedenisboeken niets te vinden, alleen in de film.

Deutschland en de Royals über alles.

Er wordt heel wat af 'ge-lieblingd' door dit Engelse koningshuis en het favoriete troetelnaampje in Buckingham Palace is ongetwijfeld 'Schätzli': niet verwonderlijk dat Romy Schneider die rol al heeft vertolkt in 1954! En na deze film begrijp je ook beter de beroemde scène uit de BBC series *Blackadder Goes Forth*, gesitueerd in World War I. Daar verdenkt kapitein Blackadder, kapitein Darling ervan een Duitse spion te zijn, waarop kapitein Darling argumenteert "I'm as British as Queen Victoria!" en Blackadder antwoordt: "So your mother's German, your father's half German and you married a German?".

De ingewikkelde politieke verwijzingen worden ons door een reeks schitterende parallelmontages duidelijk gemaakt. Zo is er bijvoorbeeld de scène waarin prins Albert gebriefd wordt over Lord Melbourne, de Duke of Wellington en Robert Peele. Tijdens die briefing zie je dan die drie heren politiek aan het werk zodat je als toeschouwer samen met Albert strategisch gewapend bent om ze te trotseren. Alberts metafoor voor al die politieke intriges is het schaakspel, waarin je best zelf de eerste zet doet en de pionnen hanteert om niet gemanipuleerd te worden.

'Te ingewikkeld voor een meisjesfilm, te meisjesachtig voor een historisch drama' schreef een criticus en inderdaad aan het begin van de film is het opletten geblazen. Niet iedereen is bekend met het koningshuis en dat je je dan probeert te concentreren op de inhoud is wellicht ten koste van de mooie beelden. Als er nochtans iets is dat heel sterk is in deze film is het precies deze visuele stijl. Zoals steeds hoeven de Britten geen fake set kastelen te bouwen: negen echte zijn er te zien en natuurlijk Westminster Abbey met de Coronation Chair en de Stone of Scone. De kroningscène aan het begin en in het midden van de film behoren tot de absolute hoogtepunten van deze film. Ook voor muzikliefhebbers kan het geluk niet stuk want we horen *Zadok the Priest* van Haendel en de *Coronation Anthem* van Purcell. Prins

Alberts lievelingsmuziek, Schuberts *Zwanenzang*, wordt als leidmotief doorheen de film gebruikt.

The Young Victoria werd geproduceerd door Martin Scorsese, die blijkbaar niet alleen gangsterfilms maar ook *Age of Innocence* (1993) maakte, en Sarah Ferguson, The Duchess of York, wiens dochtertje Beatrice ook een klein rolletje in de film speelt. Sarah Ferguson, door haar voormalige huwelijk met Prince Andrew zelf een ingewijde van de Britse royals, schreef twee boeken over Victoria die de nadruk leggen op de vrijgevochten houding van de vorstin. Sommige antiroyalisten vonden dat de film te uitdrukkelijk de stempel van producente Sarah 'Fergie' Ferguson droeg. Te veel propaganda voor de royals, klonk het. Ze zijn knap, intelligent, grappig en genereus. Wat zouden die lelijke, domme, schreeuwende, aanslagplegende arme Britten zonder hen? De reflecties van de jonge Victoria in het begin van de film, 'Sommige paleizen zijn niet wat ze lijken, sommige paleizen kunnen gevangenen zijn', refereren niet alleen aan Victoria, maar ook aan de eigentijdse ervaringen van Fergie en haar schoonzus Diana.

Belgicisten barsten.

The Young Victoria is geregisseerd door Jean-Marc Vallée, cineast van *C.R.A.Z.Y.*, die film waarin we een Canadese familie volgen en waarin de muziek van Charles Aznavour zo'n belangrijke rol speelt. Blijkbaar willen de Britten regisseurs als de Canadees Jean-Marc Vallée en de van origine Indiase Shekar Kapur, die emotioneel wat afstand kunnen houden van hun nationale geschiedenis.

We weten al lang dat veel biopic-acteurs Oscars winnen: Dame Helen Mirren - onlangs op de Oscaruitreikingen door Steve Martin nog Damn Helen Mirren genoemd - als Queen Elizabeth en Forest Whitaker als Idi Amin, bijvoorbeeld. Uiteraard heeft dat te maken met het feit dat The Academy voor het merendeel uit acteurs bestaat en die hebben vooral appreciatie voor het imitatietalent van collega's die op het scherm transformeren tot koning of koningin, Hitler of Il Duce. Biopics hebben dan ook een enorme invloed op het leven van de acteur die het vertolkt. Emily Blunt, die we kennen uit films als *My Summer of Love* (2004), *The Devil Wears Prada* (2006), *Sunshine Cleaning* (2008), zet hier een schitterende Victoria neer. Niet te verwonderen dat zij na deze prestatie al een hoofdrol kreeg in het recente *Wolfman* (2009). En de chemie met Albert werkt! De rol van Albert van Saksen-Coburg-Gotha wordt discreet en bescheiden vertolkt door acteur Rupert Friend, de exuberante Cheri uit *Chéri* (2009) en de sadistische Lieutenant Kotler uit *The Boy in the Striped Pyjamas* (2008). Rupert Friend, de boyfriend van zijn *Pride and Prejudice* tegenspeelster Keira Knightley, is momenteel in Londen zijn kwaliteiten als theateracteur aan het bewijzen in Douglas Carter Beane's Broadway komedie *The Little Dog Laughed* waarin hij zeer overtuigend een Hollywood homoacteur speelt. Van homo, over vrouwenversierder en SS'er naar prins Albert van Saksen-Coburg-Gotha, het kan tellen.

Verder in deze schitterende cast: Paul Bettany, de Charles Darwin uit *Creation* (2009), als de gewiekste Lord Melbourne en Miranda Richardson, de Queen Elizabeth uit *Blackadder Back & Forth* (1999), als Victoria's moeder. Mark Strong, bekend voor zijn bad guys vertolkingen in recente films als *Body of Lies*, *Sherlock Holmes*, *RocknRolla* en *Stardust*, bevestigt zijn talent als slechterik John Conroy. En de Belgische koning Leopold I? Wel, een teleurstelling voor alle belgicisten, als die nog bestaan. Leopold I wordt niet vertolkt door een Belg maar - hoe kon het ook anders in een zo 'Engelse' film over een zo 'Engelse' queen - die rol wordt gespeeld door ... een Duitser: acteur Thomas Kretschmann.

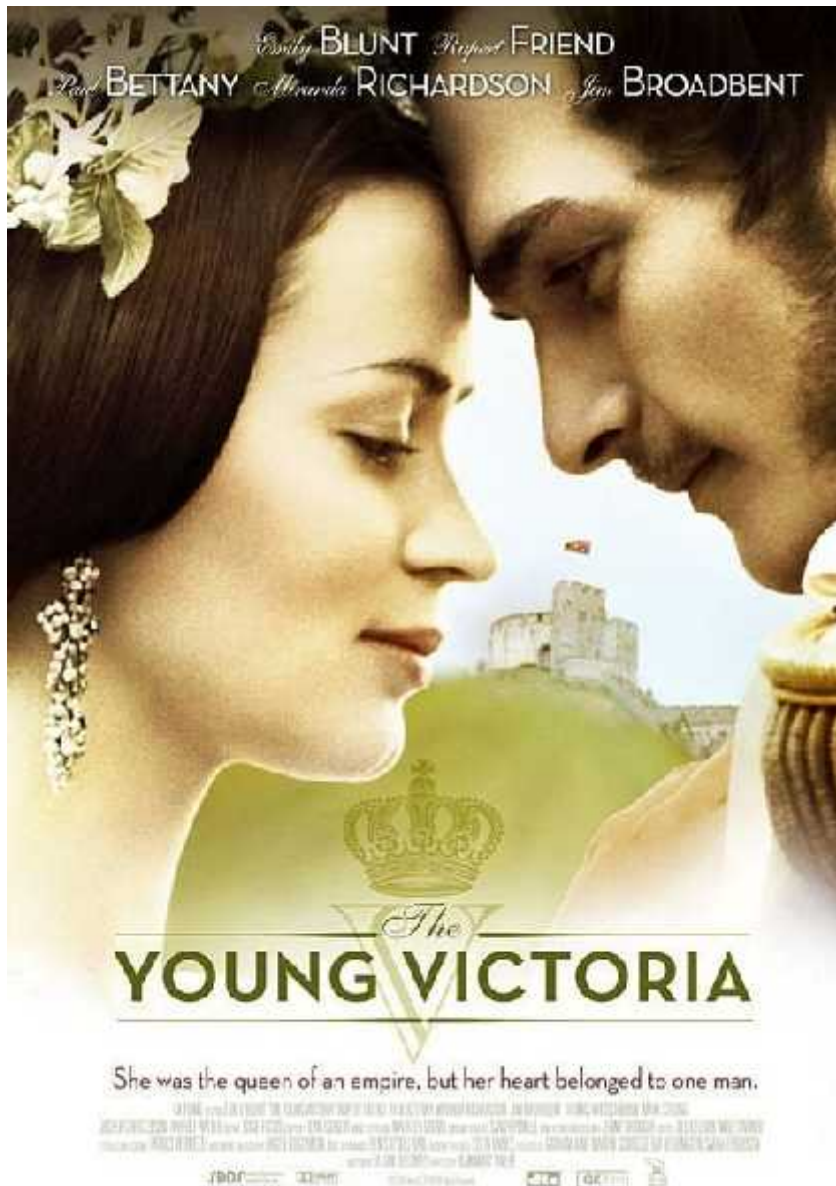
Karel Deburchgrave (uit Cinemagie) zie ook Vragen over de film.

Tip voor gebruik in de klas

In het filmdossier over *The Young Victoria* worden verschillende filmaspecten benaderd: de regie, het camerawerk, de filmpersonages, de productie, de soundtrack en de thema's, De vragen hieronder komen uit dat filmdossier.

Een aantal voorbeelden van (vooral visuele) vragen:

1 a Wat vertelt de affiche van de film?

1 b Vergelijk die affiche met twee andere. Welke vind je het best? Waarom?

2 Zet de volgende stills in de juiste volgorde zoals ze in de film voorkomen.

A

B

C

D

E

F

G

H

I

J

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

3 Wie is wie in de film?

A

B

C

D

4 Welke stills horen bij mekaar?

1

2

3

4

5

6

A

B

C

D

E

F

1	2	3	4	5	6

4 Verklaar de humor in de volgende stills?

A

B

C

5 Wat illustreren de volgende stills?

A

B

C

6 Geef commentaar bij de volgende stills.

Kijk vooral naar de details en leg uit waarom ze zo belangrijk zijn.

A

B

C

D

E

F

G

7 Welke vier historische plaatsen in Londen herken je?

A

B

C

D

8 De stijl van de film..

Wat is er speciaal aan de stijl in de twee volgende stills?

A

B

9 De symboliek in de film.

Wat is er symbolisch in de twee volgende stills?

A

B

10 Internet

Welke historische informatie heb je nodig om de twee volgende stills te begrijpen?

A Over wie zegt Albert dit?

B Waarom eindigt de film met dit shot?

Karel Deburchgrave